

Slézia Gabriella

„Nyári tanár” voltam Várongon

Célok és elképzelések

Felismerve azt, hogy a hagyományos népművelői gyakorlat legjobb módszerei a szociális munkában és a közösségfejlesztői tevékenységben is felhasználhatók, elvállaltam, hogy „nyári tanár” leszek Várongon. A „nyári tanár” (a nevet jobb híján magam találtam ki) tevékenysége a falu gyermekeinek szünidei foglalkoztatásából áll. Emellett van egy rejtett célja is: a gyerekeken keresztül a szülőkkel is kapcsolatot akartam találni, és fel akartam mérni a hátrányos helyzetű, mindentől megfosztott falu közösségfejlesztésének, önfejlődésének lehetőségeit.

A „falusi napközi” lényege, hogy a vakáció egész ideje alatt reggeltől estig együtt vagyunk a gyerekekkel. A mozgás, a játék, a kézműves- és művészeti tevékenységek, a természeti és környezeti ismeretek egymásra épülnek, végül egy színjátékban öltönek testet. A közös teljesítményt elrendő jelenítjük meg a mesét, készítünk hozzá illusztrációkat, díszleteket stb. Közben, észrevétlenül, gyarapodik a gyermekek beszédképessége, kézügyessége, önkifejezési képessége, de legfőképpen – közösséggé válva – toleranciájuk és emberségük épül. A mindennapos tevékenység élményszerű, természetes kíváncsiságukra, tenni akarásukra alapul.

Úgy gondoltuk, hogy ez a tevékenység többhasznú lesz. Hiszen maga a „nyári tanár”-i forma falusi népművelőknek átadható és tanítható, és a gyermekek foglalkoztatásán, személyiségfejlődésén túl a falusi dolgozó szülőknél is segít. Ideális esetben az iskola tanárai és a nyári tanárok egymásra építhetik munkájukat – kölcsönösen tanulva egymástól –, gyermekcentrikusabb, személyesebb pedagógiai módszert dolgozhatnak ki.

A nyári tanár természetesebb kapcsolatot alakíthat ki a gyermekeken keresztül a szülőkkel, mint egy „külsős” közösségfejlesztő, előkészítheti, megalapozhatja az ő munkáját – vagy akár ő maga válhat azzá...

Eredeti terveinken természetesen több helyütt módosított az élet. Azok a programok (számítógépes játékok, úszásoktatás), amelyek elmaradtak, azért nem valósultak meg, mert egyetlen, e tárgyban benyújtott

pályázatunk sem nyert támogatást, s így pénz csupán minimális mértékben állt rendelkezésünkre. Összességében mégis – örömmel írom le – a megvalósítás megfelelt az elképzeléseknek. A kitűzött célokat elértük, ha a vágyottakat nem is. Úgy gondolom, ez nem egyszerűen annak köszönhető, hogy olyan alacsonyra tettük a léceket, ahol biztosan átugorható.

Az eredményesség okát abban is látom, hogy volt annyi előzetes élményanyagunk és ismeretünk a faluról, hogy ne nyúljunk nagyon mellé, ne okozunk kárt beavatkozásunkkal.

Az előzmények – pozitívak és negatívak egyaránt – támpontot adtak munkámhoz, nagyjából megóvtak az alaptalan illúzióktól és a már bejárt tévutaktól. Egyértelművé tették, honnan lehet elindulni, és milyen eredményekre van esély.

Elődeim, a „kistanítónénik”

A szekszárdi főiskola szociál-pedagógus hallgatói (a falutól kapott nevükön: „kistanítónénik”) rendszeres kapcsolatot tartottak a gyerekekkel és rajtuk keresztül a családokkal. Ez a kapcsolat sokkal egyértelműbb és feldolgozottabb volt, mint a falusi felnőtt lakosság és a szociológusok viszonya, de ez sem nélkülözte az ellentmondásokat. Ez az elvárásokban is megmutatkozott. Például abban, hogy a szakcsi tanárok és a szülők némelyike tanulmányi eredmény javításában tanúsított segítséget, korrekpetálást várt a hallgatóktól. A kapcsolódások értelmi és érzelmi kuszaságát mutatja, hogy a szülők egy része saját vezetőivel szembeni ellenérzését vetítette ki gyermeke és a főiskolások közötti kapcsolatra. (Ennek a sajátságos „büntetés”-nek magam is tanúja voltam, amikor – nyári tevékenységem bevezetése céljából – csatlakoztam a diákok Mikulás-napi és tavaszi szünidei programjához.) Ugyanakkor viszont azt is láttam, hogy a gyermekek nagy szeretettel csüggenek a hallgatókon, hogy ez a kapcsolat meghatározó az életükben, nemcsak egyéni érzelmi és értelmi fejlődésük terén, de egymáshoz kötődésük, várongiságuk is ez által kezdett tudatosulni. („Mi mindent tőletek tanultunk. Mi azelőtt nem voltunk egy csapat” – fogalmazta meg az egyik kislány.)

A főiskolások tehát két alapvető szempontból készítették elő munkámat: megalapozták a gyermekek bizalmát a tájházi „pedagógusokkal” szemben, és elkezdtek lebontani a felnőttekben a minden idegennel szemben emelt falakat. Mondhatnám: valamelyest „szalonképessé” tették jelenlétemet a falu szemében.

Rövid körkép és némi házistatisztika a faluról

A falu keveset tud magáról. Nemcsak a környék történetéről, a falu nevének eredetéről is minimálisak az ismeretei. A közigazgatási adatokat (lakosság száma, megoszlása stb.) nem ismerik. Igaz, magát a közigazga-

tást sem, amely számukra azt jelenti, hogy a gyógyszerértől az iskoláig, a szolgáltatásoktól az ügyintézésig mindenért utazni kell. Kiszolgáltatott, mindenütt fölösleges, huszadrangú állampolgárként kilincselni idegen, másokkal elfoglalt közalkalmazottaknál. A körzetesítés nemcsak mindent elvitt a faluból, de még körzetként sem tartják számon ezeket a településeket. Az üzletek nyitvatartását, az intézmények félfogadását nem igazítják a menetrendhez, lelkifurdalás nélkül visszarendelik gyógyszerért, leletért beteg gyerekekkel együtt a vidéki anyát stb. A tudószűrően kívül nincs rendszeres, helyszínrre kiszálló egészségügyi szolgáltatás. A tanácselnök sem jár ki félfogadásra. A vidékiek autóbuszmegállójának helyét megváltoztatják, s erről csak a megyei lap tudósít; aki nem járhatja, órákon át állhat a megállóban, ha egyáltalán van még járat aznap. Nem csoda, ha a körzetesítettek magatartásába mélyen beleivódott a mások érzéketlenségében, illetve a maguk kiszolgáltatottságában való meggyőződés. Ez sok mindent megmagyaráz, rávilágít az emberi reakciók okaira. Érthetővé teszi a hitetlenséget, vagy a tenni nem akarást.

S ha mindehhez hozzászámítjuk a munkahelyek hiányát, előttünk áll a kismizmizett falu. Várong sorsa egy valamiben nem tipikus: nem halt ki. Ha nem is a legendák Főnix-madarakként, de mindig újjáéledt, újratelepült. A betelepülők („hozatottak”) persze még keservesebb sorsú vidékekről érkeztek, azért volt ez a minimális szint elfogadható számukra. Jelenlétük inkább a túlélést, mint a felvirágzást tette lehetővé. Ezek az emberek gyökértelenek, hiszen a szülőfalujukban sem voltak meg létfeltételeik. Földhöz nem kötődtek, de az ipar sem szívta fel őket. Mezőgazdaságból élnek, de segédmunkás munkakultúrával, és bérmunkás szemlélettel. Falusi emberek, de közösségi tudat nélkül, számos területen nagyvárosi attitűddel, elidegenedett lélekkel. Nem tartoznak igazán ide, ha tehetik, tovább mennek, más faluba. Nem bíznak igazán a jövőben. Húsz év óta először épül ház Várongon (természetesen ezt sem „hozatottak”, hanem „születettek” építik, de örömteli, hogy végre épül). Életerük, saját világuk épp úgy a lakóterre korlátozódik, mint a lakótelepi embereknél. Az utcák elhanyagoltak, a házak előtt csak a főutcán van virág, ahol a tősgyökeres családok élnek.

A gyökértelenségből adódik, hogy mély barátságok, igazi kötődések helyett legfeljebb kényszerű egymásra-utaltságot találunk. A falu életében, akár az egyes emberek, akár a település sorsának jobbrafordulását tekintjük, a bizalom hiánya a legnagyobb fék.

Sokáig nem értettem, miért kevesebb a bizalom Várongon, mint egy átlagos magyar faluban, amíg nem tudatosult bennem egy alapvető különbség: más falvakban generációk nőnek fel együtt. Óriási egyéni és közös tapasztalat és információ segít az egyes ember és famíliája megítélésében és így a bizalom kiépülésében is.

Várongon egyedül a „születettek” ismerik egymást gyermekkoruk óta. Ők mintegy harmadát teszik a falu lakosságának, jobbra idősebb emberek. A derékhad, a fiatalság és a gyerekek inkább a „betelepültek”-ből és a „hozatottak”-ból kerülnek ki. Ezért nagyon fontosak Várong életében a gyerekek. Ők lehetnének az első olyan generáció, amely együtt nő fel.

Ezért kellene, hogy ők ide kötődjenek, itt találják meg munkájukat, életerüket. Hogy ők már igazi várongiak legyenek.

Az alábbi kis házistatistikát a gyerekekkel együtt állítottuk össze, Várong térképének megrajzolásakor. Az adatok tehát az ő (megítélésem szerint elég pontos) ismereteiket tükrözik a faluról.

Várong lakosainak száma	252 fő
Ebből: idős	95 fő
munkaképes korú	96 fő
A helyi téészen dolgozik	67 fő
Ebből: téészelnök	1 fő
állatorvos	1 fő
óvónó	1 fő
traktoros	8 fő
téésziparos illetve szolgáltató	24 fő
állattenyésztő	10 fő
növénytermesztő	6 fő
rokkantnyugdíjas	4 fő
gyesen van	9 fő
katona	2 fő
Háztartásbeli	10 fő
Másutt dolgozik	14 fő
Foglalkozása ismeretlen	7 fő
A gyermekek száma	61 fő
Ebből: 6 éven aluli	23 fő
általános iskolás korú	34 fő
tovább tanul	4 fő

7 fő foglalkozását nem ismerjük. Valószínűsíthető, hogy 3–4 fő más településeken dolgozik, a többiek pedig alkalmi munkából élnek, tulajdonképpen munkanélküliek. (Az alkalmi munkára egyébként igen kevés lehetőség adódik, az sem rendszeresen.) Az átlagkereset minimális, a téesz nem fizet jól. Ahol kétkeresős a család, alig élnek meg, ahol csak egy kereső van (rokkantnyugdíjas, nyugdíjas), nyomorognak. Kiegészítő jövedelem nagyon kevés akad. A háztáji is csak néhány háztartásban jelentősebb.

A mindennapok krónikája

Megérkezésemet követően rögtön az első héten volt néhány kellemetlen, de igen hasznos felismerésem. Azonnal szembesültem saját javíthatatlan városiasságommal, továbbá azzal, hogy Várong másban különbözik, mint amire számítottam.

Első meghatározó élményem: *senki nem hálás azért, ami tenni akarok.*

Budapesti, népművelői agyammal azt hittem, hogy a szülők boldogok lesznek, ha van hova küldeni a gyerekeket egész nyáron, a téészelnök örül majd az ingyenes szolgáltatásnak, és mindenki felismeri, milyen hasznos lesz, ha hozzáértően foglalkozom a gyerekekkel. Ezzel szemben rá kellett döbennem, hogy a falusi szülőnek nem jelent problémát a gyerek elhelyezése, a nagyobbak elvonása viszont gondot okoz, hiszen otthon is lenne dolga.

A téészelnöknek csak gondja volt velem, mert elkértem a téeszjáratot, ha strandra akartam vinni a gyerekeket, rágtam a fülét különböző javítási munkálatokért stb.

A falu egyáltalán nem értette, miért jöttem, és nem érezte, hogy hasznomat vehetné. Az ingyenes napközit egyáltalán nem értékelték. Amit a megőrzésen túl a gyermekek tőlem kaphattak, csak úgy másfél hónap múlva kezdett sejleni a falu számára, kezdetben csupán gyanús voltam és érthetetlen.

Nos, a falu lassan váltott. Nőtt a szimpatizánsok tábora az ellenzőkkel szemben. Körülbelül nyár közepére kezdte a többség elhinni, hogy tényleg az a szándékom, amit kinyilvánítottam. Egy kissé bolondnak tartottak ugyan, tartalékoltak egy kis bizalmatlanságot, de elfogadtak. Hozzá tartozott a „faluképhez”, hogy reggel fél nyolckor, átgyalogolván Lápafőről, nyakamba röptek „törzs”-napköziseim a bolt előtt. Itt történt meg az „átadás”. Az anyák mentek dolgozni, én vittem a srácokat a Tájházba.

A gyerekek

Nem könnyű rendbe szedni a nyár eseményeit, élményeit, ha mindent le akarok írni, amit fontosnak vélek, de kerülni akarom egy napló részleteességét, terjedelmességét és érzélgősségét. Legszerencsésebb talán, ha vezérfonalul a jelesebb események láncolatát választom. Ily módon napközink története az egyszál Lacikával eltöltött első naptól a „Régimódi bál”-ig (mint csúcsig) ívelt, majd a kissé megfáradt búcsúprogramokkal zárult.

Tulajdonképpen azt mondhatnám, hogy a gyermekek egy része úgy használta a Tájházat, mint egy napközit, másik része úgy, mint egy művelődési házat. Ez utóbbiak tovább oszthatók törzsközönségre (nemcsak részt vettek a programokon, de kialakításukban, bonyolításukban is részt vállaltak) és vendégekre (akik csak a jelesebb eseményeken jelentek meg). A különböző csoportok között gyakori volt az átjárás.

Az, hogy bizonyos események más-más csoportokat vonzottak, nemcsak az eltérő ízlések és más irányú elfoglaltságok függvénye volt, igen csak múltott a gyerekek életkorán is. Bár a várongi tizenéves természetesebben van együtt kistestvérével mint mondjuk budapesti kortársa, a nagy- és kis-kamasz érdeklődését is könnyebb talán összehangolni, azért itt sem felhőtlen az együttlét. Maradéktalanul nem sikerülhetett az ízlés- és érdekegyeztetés. Így az maradt, aki – állandóan vagy időlegesen – magának valónak érezte a társaságot és a programot.

A közösségalakulásnak abba a fázisába jutottunk a nyár végére, hogy kifelé már csapatnak látszottunk, s néhány erőpróba is igazolta egyet-akarásunkat. A csoporton belül még ádáz küzdelem, „kiszorítódsdi” folyt a pozíciókért. Különösen az utolsó időszakban mutatkozott ez meg, amikor a „törzstagok” (7–12 évesek) mellett a „nagyok” (14–17 évesek) is stabilizálódtak, s a két csoport igencsak csikorogva illeszkedett egymáshoz. Hogy belülről is „egy csapat”-nak érzi majd magát egyszer ez a csoport ifjú ember, erre van remény, sőt már egy-két biztató jel is, de ez majd az eljövendő nyarak termése lesz. Most még az első erőfeszítéseknél tartunk.

A második nap délutánjára már kilencen lettünk. Kezdtém megérteni: azért, mert az első napon nem tódul ide mindenki, még nem készül ellenem bojkott. Ekkor mértem fel azt is, hogy „óriási fontosságomnak” csak én vagyok tudatában.

Az első három vendég reggel 1/2 8-ra jött, hideg ebéddel felszerelve. Ekkor dőlt el, hogy ha tényleg szolgáltatást akarok nyújtani annak a néhány édesanyának, aki igénybe veszi a napközit, akkor minden nap ott kell lennem a reggeli járat indulása előtt, és nincs pihenővel egybekötött ebédszünet, mint azt a tervezéskor elképzeltem. Közös volt a reggelim és az ebédem a gyerekekkel, s mivel ők is „zacskóból” ettek, én sem tehettem másként. Akkor ettünk melegeket, ha főztünk magunknak.

Éltünk, éldegéltünk. Kezdetben gyermekeim lényegesen önállótlankabak és mi tagadás... illemtudóbbak voltak. Örültek minden programjavaslatnak, készségesen jöttek a rétre röplabdázni, labdatornát játszani, fogták a kezem, ha kirándulni mentünk, és loptak nekem virágot minden nap. A kép szinte idilli volt. S akkor kitalálták a „Teadélután”-t! Lázás méhkassá vált a csapat. Mindenki új ötlettel állt elő, mindenki feladatot és szerepet akart. Későbbi nagyobb szabású programjaink munkamegosztása valahol itt alakult ki. Sütöttünk, főztünk, rajzoltunk és díszítettünk. Plakátokat és meghívókat gyártottunk, terjesztettünk és ragasztottunk. (Megdöbbenve fedeztem fel, hogy gyermekeim született propagandisták, s ekkor jöttem rá arra, hogy két óra alatt bármilyen hírrel, információval teríthető a falu. Micsoda emberi lépték Budapesttel összevetve!) Ezen a délutánon kb. 30 gyerek volt jelen, vagyis szinte teljes létszámban. A felnőttek ide még csak „bekukkantottak”, egy házaspár állt csak be egy kicsit táncolni is.

A teadélután után a mindennapok is átalakultak. Ez részben csapatunk belső formálódására vezethető vissza, részben külső okai voltak. Többek között a csoportok érkezése jelentett változást megszokott életünkben. Jövetelük egyfelől új élményeket és barátokat, másfelől kisebb életteret jelentett számunkra. A Faházat igazán csak a „nagyok” kedvelték meg. A napközisek megszokták, hogy nagytermünk, ebédlőnk, konyhánk és fürdőszobánk vannak. Ezer apró szertartás és ismeret tette bennfentessé az állandó tagokat. Mindenki tudta, melyik kulcs mit nyit, hol vannak a fűszerek, az edények, milyen kötszerek vannak az egészségügyi ládában, ki következik a mosogatásban, mit kell összecsomagolni, ha a rétre vagy

a strandra megyünk. Belaktuk az egész Tájházat, s bizony ehhez képest a Faház meleg volt, szűkös és kényelmetlen.

Tervezéskor a programok nagyobbik felét a szabadba szántam. Csak-hogy ekkor még április volt, s én két dologgal nem számoltam. Egyrészt azzal, hogy a közelben alig van árnyas terület, az erdőrészek messze vannak, s tikkasztó melegben gyalogolva lehet csak eljutni odáig (Várong: „irtásfalu”). Továbbá az aljnövényzet túlságosan sűrű, nem „jóléti” erdők ezek, ahol labdázni, játszani lehet. Rengeteg a kullancs. Minden túránkat óriási szuku-fürdő előzte meg. Másrészt – mint az előzőekből is következik – a srácok sem voltak nagy erdőjárók. Kevesen ismerték az utakat, egy-két kilométer után úgy érezték, hogy hatalmas túrát tettek. Nem ismerték az állatok szokásait, minden pillanatban vaddisznósorda megjelenésétől tartottak. Nem jártunk jobban halastói kirándulásainkkal sem. Az egykori kis horgászparadicsom befulladt, elmocsarasodott a víz. Ahogy melegegett az idő, úgy ritkultak a rendszeres szabadtéri programok. Alig tudtam rábeszélni „szobavirág” csapatomat, hogy legalább a „barlangba” (a rét végén néhány összeboruló fától hűvösebb részt nevezünk így) menjünk le. Igazán csak a szalonnasütést, bográcsolást kedvelték a szabadtéri programok közül.

Bár a halastó nem vált be fürdőhelynek, szerencsére a víz nyújtotta örömeiből nem maradtunk ki. Júliustól minden héten rendszeresen mentünk az igali strandra. Igal nemcsak a fürdés miatt volt kedvelt program. Élvezték a nagy üzletek választékát, a strand sokféle szolgáltatását. Itt is hamar otthonosak lettek, és könnyen feltalálták magukat a különféle árusok között. Imádtak vásárolni. A szülőknek bizony keserves erőpróbát jelentett az alkalmankénti száz-kétszáz forint. Hiába kaptuk a kis buszt ingyen a Dombóvári Művelődési Központtól (illetve egy rövid időre járatot a télesztől), a belépő és az enni-inni való pénzbe került. Gyakran előfordult, hogy valaki pénz híján nem tudott jönni, vagy a közös pénzből előlegeztem meg fizetésig néhányuk költségeit. A „közös pénz” kisebbrészt a „káromkodáspénzből” (elvileg minden csúnya szóért egy forintot kellett fizetni), nagyjából rendezvényeink bevételeiből keletkezett. Ez fedezte életünk kis luxusait, mint például a – „Teadélután” után – rendszeressé vált teázásokat, dinnyeevéseket, illetve a csapatos főzéseket, sütéseket.

A „Régimódi Bál”-nak például szinte az egész bevételét egyetlen programon, a „Fa-házi-buli”-n dorbézoltuk el. Mint már ennyiből is sejlik, a csapat kissé „kikapós” volt. Igen kedvelték a zenés, táncos, lehetőleg minél későbbig nyúló vigalmakat. Javarást ez volt az oka, hogy a tervezett színjáték helyett a „Régimódi Bál” lett a nyár legfőbb eseménye. Amikor elterveztem a programot, egyszerűen az vezérelt, hogy láttam, mennyire szeretik az ilyen rendezvényeket, milyen ügyesen tanulják el a vendég gyerekektől (júliusban az első csoport az egyesületi tagok gyermekei voltak) a koreografált diszkótáncokat. A bál mellett szólt az is, hogy akartunk egy olyan programot, amelybe az egész falu, annak felnőtt lakossága is bekapcsolódik. Itt volt az ideje, hogy megmutassuk magunkat, megértessük azokkal is, akik nem voltak érintve gyermekeik által,

mi történik a Tájházban. A bál sikere és következményei (például a vélemények jobbra fordulása) legszebb reményeim is felülmúlták. Már az előkészületekbe is bekapcsolódott a falu. Ahány esküvői és nyoszolyólány ruha, csokornyakkendő és klasszikus fazonú férfimellény volt a faluban, mind összeszedtük. A frakkokat, cilindereket, virágos kalapokat magunk szabtuk, ragasztottuk, az anyukák pedig varrták.

Ezt a rendezvényt a Parasztok Házában tartottuk. Éppen azért, mert oda felnőttek is jártak. A rendezvény előtti napokban rendszeresen ott próbáltunk. A műsor szépséghibái eltörpültek a sok szép fiatal ihletett igyekeve, fergeteges játék- és versengő kedve mellett. A műsort táncjátékok, majd táncverseny követte, ez utóbbiba már a felnőttek is beneveztek.

A bálkirály és -királynő választás majdnem megtörte az egyre emelkedő jókedvet (a szavazás módja nem volt jól kitalálva, visszaélésre is módot adott), de szerencsére mindenki túltette magát a kellemetlen epizódon, és a hangulat magasra csapott, anélkül, hogy duhajkodásba fordult volna.

Nemcsak azért volt szerencsés ötlet a bál, mert tapasztalatokkal és élményekkel gazdagodtunk, hanem mert rádöbbsentem: hosszútávú, kitartó munkára a csapat még nem alkalmas. Hiba volt azt feltételezmem, hogy gyerekeim képesek egész nyáron át egy távoli célért dolgozni (színjáték). Balgaság volt azt gondolni, hogy fejlődésük, mint egy szépen hajló ív, törések nélkül fut a csúcsig. Megértettem, hogy csak az utolsó héten veszik komolyan azt, amit elhatároztunk. Hiába szeretném a munkát hamarabb elkezdni – szinte szabotálják. (Viszont amikor én már lemondok róla, mondván, hogy késő, akkor ott van mindenki és csinálni akarja.). A „Régimódi Bál” programja épp úgy, mint a Búcsúest műsora is, az utolsó héten állt össze. Ez megértette velem, hogy nagyobb, de rövid erőfeszítésekre képes igazán a csapat. Az idei nyáron a tervezésnél ebből kell kiindulni.

A „Teadélután” és a „Régimódi Bál” egyaránt bebizonyította, hogy gyermekeim imádnak szerepelni. Vérmes reményeket tápláltam tehát egy színjáték – mint a nyári programok koronája – megrendezésére a búcsúesten.

Akár az önálló társulatok színigazgatói, én is a csapathoz igazítottam a darabot, és nem fordítva. Mivel minden kislány Hófehérke szeretett volna lenni, megalkottam az „Egy törpe és hét Hófehérke” című meseparódiámat. Ezzel több legyet ütöttem egy csapásra, hiszen már a Régimódi Bálon megszületett az ötlet, hogy a búcsúbál a „Fordított Bál” nevet viselje. A címnek megfelelően a fiúk lányoknak, a lányok fiúknak öltözenek, így induljanak a jelmezversenyen. Gyermekeim diszkótáncok iránti vonzalmát a „Fiúk és lányok” című slágerre írt koreográfiával elégittem ki. Természetesen itt is fordított volt a szereposztás. Táncbemutató, meseparódia, jelmezverseny és zsákbamaczka, no meg az elmaradhatatlan Szívkiüdi volt hivatott felejthetlenné tenni a búcsúestet.

Nos, ezen a rendezvényen nem szegődött mellénk a szerencse. A falu felnőtt lakosságáról nem mondható el, hogy rabja a televíziózásnak. Ezen az estén azonban pont a kezdés időpontjában (amit ezer dologhoz iga-

zítottunk így is, pl. az állatok etetéséhez, a büfés programjához, a tévész-bál lehetséges napjaihoz stb.) volt egy kalandfilm, amit sokan látni akartak. Mások viszont időben érkeztek és nem akartak – például a kisebb gyerekek miatt sem – sokáig maradni. Az egyik főszereplő későn érkezett, mert egy építkezésen segédkezett az apjának, és nem értek haza időben. Így hát fél ház előtt, idegesen elkezdődött az előadás, az ihletett pillanat elszállt. Maga a produkció, színvonalát tekintve, volt olyan, mint a Régimódi Bál műsora, de míg annak hibái is elsikkadtak, ennek erényei sem igazán érvényesültek. (Utolsó programjaink feszültségei, problémái azt mutatják, ez a munka épp hogy elkezdődött, eredményei még törekények.)

A felnőttek

A nyáron úgy éreztem (különösen az első hónapban), hogy lépten-nyomon bizalmatlanságba botlom. Számomra váratlan pillanatokban és helyzetekben tudatosították bennem idegen voltomat. Nem felejttem el például azt az epizódot, amikor vasárnap délután játéokra alkalmas erdőrészt keresve csavarogtam Lápafőn. A falu utolsó háza mögött ligetes rész sejtett. Út nem vezetett hozzá, csak a ház felől, arra kanyarodtam tehát. Az udvaron serénykedő idősebb asszonyt barátságosan üdvözöltem, ő viszont gyanakodva méregetett, majd ki is nyilvánította ellenérzését. Mondandója valahogy így foglalható össze: „Nincs itt semmiféle kirándulóhely, nem kell itt kujtorogni, majd elkapják a kutyák.”

Szavaiból és gesztusaiból megvetés és értetlenség csendült ki a magam-fajta léhűtők iránt. Rögtön kiderült, hogy az ilyen úri huncutságokat, mint a kirándulás, még vasárnap délutánra sem tartják elfogadható időtöltésnek. Ez az asszony egy hónap múlva megállított az utcán és elnézést kért. Időközben ugyanis kiderült számára, ki vagyok. Ezzel a cselekedettel újra megdöbbenett és meghatott. Ezt a kettősséget többször tetten értem magamban, más emberek és ügyek kapcsán is. Akkor és ott sokszor éreztem igazságtalannak gyanakvásaikat, feltételezéseiket. Visszapillantva azonban (immáron az egész nyár tapasztalatával és kellő rálátással szemlélve és elemezve az eseményeket) azon csodálkozom, hogy ennyire is elfogadtak. Hogy tudomásul vették jelenlétemet, eljöttek a nagyobb rendezvényekre, elfogadták segítségemet, néhányan még magánéletükbe is beavattak. Lehet, hogy éppen azért bíztak bennem jobban, mert idegen voltam? Úgy is mondhatnám, e hibám egy idő után erénnyé avatódott.

Hogyan tovább?

Ezt a munkát főiskolások kezdték, és nekik érdemes – a múlt nyáron kialakult szisztéma szerint – folytatni is. Számukra is sokoldalú, szép feladat egy ilyen terepen gyakorlatot szerezni, és Várong is jobban jár, ha kéthetes váltásban érkező, mindig tudásuk és erejük legjavát adó fiatalokkal folyik a munka. A folyamatosságot természetesen biztosítani kell.

Minden évben nyár elején az első két hétben lent kell lennie az egész stábnak. Ekkor döntjük el – a gyerekekkel közösen – ki mikor jön le, milyen nagyobb események lesznek a nyáron, melyik diák-páros mit vállal az idő alatt, míg övé a terep. Ez az időszak tehát a tervezése és a bemutatkozása, az ismerkedése. Biztosítja a változó résztvevők ellenére a közös munkát, a folyamat-jelleget. Nagy felelőssége van az indítónak (ez évben még én leszek az, de jövőre a most betanulók egyike vált majd fel). A következő években nemcsak a bevezető két héttel, de a régi és új diákok párba szervezésével is érdemes erősíteni a folyamatosságot.

Egyfelől fontos tehát, hogy a gyerekek és a falu számára a diákok mindig ismerősek, közösen munkálkodók, szervesen egymásra építők legyenek. Másfelől nagyon jó, ha sokféle tudás, elképzelés frissíti fel, többféle ötlet termékenyíti meg a munkát. Nincs meg az elfáradás veszélye, több mindenre jut energia. Nem szólva arról, hogy a különféle személyiségű emberek sokkal több színű és szálú emberi kapcsolatot köthetnek.

Jól átgondolt tervekkel, következetes, kitartó munkával nagy hasznára lehetünk Várongnak.

A Magyar Filmintézet Filmkultúra-könyvek címmel új sorozatot indított.

Megjelent

**Berkes Ildikó
Kurosawa Akira**

**Hirsch Tibor
BOSUN!**
Greenaway-jegyzetek

A kötet megvásárolható az alábbi helyeken:

Örökmozgó (VII. Erzsébet krt. 39.)

Írók Boltja–Parnasszus Kiadó Kft. (VI. Andrassy út 45.)

Pont Könyvkereskedés (V. Mérleg u. 5.)

Magyar Filmintézet (XIV. Stefánia krt. 97., tel.: 1-429-599)